

ZDRAVJE TRAJNIC V VRTU

Pregrešne misli o stalnem tekanju s škropilko med trajnicami bomo najlažje pregnali, če se že vnaprej odločimo za naravni način vrtnarjenja v celotnem vrtu in seveda tudi na gredah s trajnicami. To sploh ni težko, je pa povezano z našo splošno življsko usmeritvijo in z nekaj znanja o trajnicah. Pri tem nam bo v veliko pomoč poznavanje nekaterih pravil in metod, s pomočjo katerih zmanjšujemo ogroženost naših rastlin.

Prvo pravilo, ki ga moramo upoštevati pri izboru trajnic, je zagotovo sledeče: Primerne trajnice na vsako rastišče! Življski pogoji so namreč najpomembnejši faktor, ki odloča o dobri ali slabi življski kondiciji in torej tudi o zdravju rastlin. Če trajnico, ki zahteva odcedna tla, posadimo v pretežno zemljo, kjer bo voda zastajala, se na korenine hitro naselijo gnilobne glivice, ki jih je v okolju vedno na pretek in korenine bodo zgnile, rastlina pa propadla. In tu ni nobeno škropljenje s fungicidi garancija za preživetje, z njim le okolje onesnažujemo in smo slabe volje.

Tudi poškodbe trajnic zaradi sončnih ožigov včasih pripisujemo boleznim, kar je napačno. Estetski učinki, oziroma dojetanje vrednosti rastlin, pa je enako. Močno obolele ali poškodovane trajnice namreč niso več lepe. Če torej posadimo na polno sonce tiste trajnice, ki imajo rade plosenco ali senco, jih poletno sonce lahko tako močno opeče, da postanejo grde ali pa celo umrejo. Namesto da bi nam bile v veselje, nam povzročajo samo še slabo voljo. In ob tem je nesmiselno spraševati se, katera bolezen jih je napadla in s kakšnim škroplivom bi jih lahko rešili.

Drugo pravilo, ki je pri vzgoji trajnic tudi zelo pomembno, je prav gotovo tudi tole: niso lepe samo brezhlebne rastline, ki so vedno v bujni rasti in cvetenju.

Listje jesenskih aster (*Aster dumosus*) včasih napade siva plesen tik pred cvetenjem. Vendar nato zaradi gostega cvetja listja itak ne vidimo. Takoj po cvetenju vse nadzemne dele rastline požanjemo in tako glivice odstranimo iz nasada.

zbolela, pa ni tako. Zato bomo suhe dele rastline enostavno odstranili in poskrbeli, da ne bodo kvarili estetske slike naše gredice.

Mnoge trave in iz travnikov izhajajoče trajnice so tudi v vrtu zelo zdrave.

V rastlinskem svetu in tudi pri trajnicah velja, da se skozi rastno dobo spreminjajo v skladu z letnimi časi. Mnoge med njimi določen del leta počivajo in njihovi nadzemni deli takrat odmrejo. In v času odmiranja niso vedno videti zdravi in lepi, čeprav je to zanje popolnoma naravna razvojna faza. Večina tistih, ki niso zimzelene, odvržejo liste jeseni in njihovi podzemni deli (korenine, korenike, gomolji, čebule) bodo počakali na novo spomladansko rast. Nekateri trajnice pa počivajo poleti. Tak je n.pr. limbar ali alojzijeve lilija (*Lilium candidum*), ki ima od jeseni do pomladi zimzeleno listno rozeto, konec pomladi se visoko dvigne njeno steblo in zacveti. Potem pa se steblo in listi kar posušijo in odmrejo. V zemlji pa ostane čebula, ki bo jeseni spet odgnala liste.

Nepoznavalec bi morda mislil, da je rastlina

Tretje pravilo govori o izbiri trajnic, ki jih rastlinske bolezni ne ogrožajo toliko, da bi bile brez škropljenja s fungicidi v življenski nevarnosti. Na trg sicer prihajajo tudi med trajnicami novitete, ki so morda posebno lepe, vendar tudi sila dovzetne za eno ali drugo bolezen. Mirno se jim v ekološkem vrtu lahko odpovemo, saj imamo na razpolago nešteto drugih, ki niso nič manj lepe in so hkrati mnogo manj podvržene obolevanju.

Četrto pravilo govori o toleranci do rastlinskih bolezni. Določene trajnice so podvržene obolevanju le v določeni fazi razvoja ali le v manjši meri. Če je med njimi tudi kakšna, ki nam je posebno všeč, ji bomo nekaj rjastih ali plesnivih madežev na listju oprostili in uživali v tistem, kar nam lepega nudi. Istočasno bomo ukrenili vse, da bi manj zbolevala. To lahko naredimo tudi brez vsakega škropljenja. Predstavniki takšnih trajnic so na primer različne sorte latastih plamenk (*Phlox paniculata*), ki jim listje ob koncu svoje vegetacije proti jeseni včasih posivi zaradi glivične bolezni. Ker so takrat običajno že odcvetele in tudi sicer niso več lepe, njihova cvetna stebela enostavno požanjemo pri tleh in odstranimo tako, da preprečimo razsejavanje trosov po vrtu. Torej ne sodijo na kompost, pač pa jih sežgemo ali odnesemo v kontejner za smeti.

V času pred cvetenjem in ob cvetenju je listje bradatih perunik običajno zdravo in lepo. Po cvetenju se začne kmalu počitek in listje porumeni deloma tudi zaradi glivičnih bolezni. Nobene škode ne bo, če ga odstranimo, nasad pa bo deloval urejen.

Poskrbimo torej za prave sorte trajnic, posadimo jih na prava rastišča, potem pa sproti odstranjujemo, kar ni več lepega in uživajmo v tistem, kar nam lepega nudijo.

Tekst:

Jožica Golob-Klančič

univ. dipl. ing. hort.

Fotografije:

Mojca Rehar Klančič

univ. dipl. ing. agr.